

Bölüm 3

JİNEKOLOJİK KANSERLERDEN KORUNMA, ERKEN TANI VE TARAMALAR

Eda GÜNAKIN¹
Nevin HOTUN ŞAHİN²

GİRİŞ

Kanserler geçmişten günümüze kadar hep görülmüş görülmeye de devam etmektedir [1]. Günümüzde birçok nedenden dolayı kanser teşhisi konulmaktadır. Artık kansere yakalanmamanın yanında daha erken fark edilebilir mi, ileri dönemde bu süreci daha rahat nasıl geçiririm gibi soruların cevapları aranmaktadır. Toplum sağlık kuruluşlarının yürüttüğü eğitim ve taramalarla bilgi düzeyi arttırılıp daha bilinçli bir toplum oluşturmaya çalışılmaktadır [2]. Toplum dışında kanser adına bilim alanında da katkı sağlayacak araştırmalar, çalışmalar, aile yapıları incelenmeye başlanmıştır [3].

1. JİNEKOLOJİK KANSERLER

Jinekolojik kanserler kadın üreme organlarında görülen kanser türleridir. Jinekolojik kanser çeşitleri en az görülen kanser türlerinden en çok görülen kanser türlerine göre tuba kanseri, over kanseri, vulva kanseri, vajina kanseri, uterin kanserler ve serviks kanseridir [4]. Bu kanserlere yakalanma ihtimali ailesel olabildiği gibi dışarıdan gelen enfeksiyonel, bulaşıcı etkenler ile de olabilir. HPV virüsü özellikle 16-18 çeşidi, HIV virüsü, Herpeks simples virüsü neden olabilir.

2. KORUNMA

Kanserden korunma yolları birincil korunma, ikincil korunma ve üçüncül korunma olarak üç gruba ayrılmaktadır. Bu korunma yöntemleri ile birlikte toplumun sağlık bilinci geliştirilmiş olmalıdır. Bunun yanı sıra tanı ve tedavi için sağlık kuruluşlarının ulaşılabilirliği de önem kazanmaktadır. Korunmanın etkinliğinin

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek lisans öğrencisi, edagunakin@hotmail.com

² Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, nevinshahin34@yahoo.com

SONUÇ

Günümüzde artık kanseri tedavi etmenin yanında kansere yakalanmamak için alınan tedbirler ve yapılan tarama testleri daha önemli hale gelmiştir. Risk faktörlerinin hesaplanarak bu risklerden kaçınılması ve düzenli kontrollerle erken teşhis sağlanabilir. Bu sebeple jinekolojik kanserlerle alakalı topluma, özellikle de risk altında olan bireylere sağlık eğitimlerinin yapılarak toplumun bilinçlendirilmesi ebe ve hemşirelerin en önemli rollerindedir.

KAYNAKÇA

1. Atıcı, E. (2007) Tıp tarihinde kanser ve lösemi . Türk Onkoloji Dergisi 22, 197-204 .
2. Gözüyeşil, E. , Arıöz, A. , Taş, F. (2020), Bir Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Kadınların Jinekolojik Kanser Farkındalıklarının Değerlendirilmesi . Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care 14 ,177-185.
3. Şahin, H. Ö., Karacaer, K. Ö., Albuz, B., & Silan, F. (2020). Jinekolojik kanserlerde yeni nesil dna dizi analizi ile saptanan mutasyon profilleri: tek merkez vaka serisi sonuçlarımız.
4. Lee, S. Y., Kim, E., Kim, H. S., Koo, Y. J., & Lee, D. H. (2020). Clinical and histopathologic analysis of gynecological cancer: a single institute experience over 7 years. Yeungnam University journal of medicine, 37(3), 179.
5. Giray H, Ünal B, 2007, Kanser epidemiyolojisi. Sağlık ve Toplum Dergisi., 17(3): 10-16
6. Sonay Kurt A, Canbulat N, Savaşer S. Adölesan dönem cinselliğiyle öne çıkan serviks kanseri ve risk faktörleri. Bakırköy Tıp Dergisi.2013;9:59-63.-----6
7. Capık C, Kanbur A. Servikal kanserden korunma, erken tanı-tarama yöntemleri ve ebe/hemşirenin rolü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi.2011;61-72.
8. Yıldırım E, Büyükkayacı Duman N. Geriatrik yaş grubundaki kadınlarda jinekolojik kanserler ve taramalar. Yaşlılık ve Kadın Sağlığı.(1. Baskı). 8-14. Türkiye Klinikleri.
9. Özerdoğan N, Gürsoy E. Servikal kanserinde korunma ve hemşirelik. Türkiye Klinikleri J Obstet Womens Health Dis Nurs-Special Topics.2017;3(1):40-9 .
10. Gözüyeşil E, Arıöz Düzgün A, Ünal Aslan K. Kadınların serviks kanserinden korunma ve erken tanıya yönelik tutumların değerlendirilmesi.2019; 229-238.
11. Şenol D. How much i am aware of human papilloma virus(hpv)?. Turkish Journal Of Family Medicine And Primary Care.2019; 13-19.
12. Dikme S, Güngör Tavşanlı N. Serviks kanseri taraması ile obezite, hipertansiyon ve diyabet bulgularının karşılaştırılması.2020;15(3) 19-31.
13. Mavi Aydoğdu SG, Özsoy Ü. Serviks kanseri ve hpv. Androloji Bülteni.2018;20:25-29.
14. Agabekova B, Özler NB, Luboteni R. HPV İlişkili Kansere Karşı Mücadelede HPV Aşılarda Hakkında Derleme. SOYD. 2021;2(2):89-98
15. Eroğlu K, Koç G. Jinekolojik kanser kontrolü ve hemşirelik. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2014; 77-90.
16. Selçuk İ, Özel Ş, Güngör T, Engin Üstün Y. Over kanseri perspektifinde BRCA gen mutasyonları ve herediter meme ve over kanser sendromu. Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi. 2018;15(3) 135-144.
17. Şahin HÖ, Özkan Karacaer K, Albuz B, Silan F. Jinekolojik Kanserlerde Yeni Nesil DNA Dizi Analizi ile Saptanan Mutasyon Profilleri: Tek Merkez Vaka Serisi Sonuçlarımız. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2020; 46(3) 349-356.
18. İnciser Paşalak Ş, Seven M. Onkolojide genetik gelişmeler ve hemşire rollerine etkisi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2017;14(3):212-217.
19. Özgümüş Girgin G, İlter Güney A. BRCA1 ve BRCA2 Mutasyonlarının Tespitine Yönelik Yeni Nesil Dizileme Temelli Kit Geliştirilmesi ve Rutinde Kullanılan Yöntemler ile Valide Edilmesi. Igusab Dergisi.2021;13:1-15.

Jinekoloji Hemşireliği

20. Diniz G, Irkkan Ç, Kelten C, Özekinci S. Her2 değerlendirmesindeki ipucu ve tuzaklar. Tepecik Eğitim Ve Araştırma Dergisi. 2015;25(1):7-12.
21. Kızılkaya Beji N, Hotun Şahin N, Oskay Ü, Aslan E, Rathfisch G, Güngör İ, Demirgöz Bal M, Abalı Çetin S, Aşçı Ö, Avcı Serbest N, Aydın Özkan S, Bilgiç D, Dişsiz M, Yılmaz T, Dinç H, Partovi Meran HE(2015). Kadın Sağlığı Hastalıkları(2. Baskı).203-220 Nobel Tıp Kitapevleri.
22. Akın E, Dülger U, Altıntoprak F. LYNCH Sendromunda profilaktik cerrahi. Çukurova Anestezi ve Cerrahi Bilimler Dergisi.2021;4(1):37-44.
23. World Health Organization, (2020), Human papillomavirus (HPV) vaccine coverage monitoring manual.
24. Smith, R. A., Andrews, K. S., Brooks, D., Fedewa, S. A., Manassaram-Baptiste, D., Saslow, D., & Wender, R. C. (2018). Cancer screening in the United States, (2018): a review of current American Cancer Society guidelines and current issues in cancer screening. *CA: a cancer journal for clinicians*, 68(4), 297-316.
25. ÇÜRÜK, G. N., & KAÇMAZ, H. Y. (2017). Kolorektal kanserden korunma ve hemşirenin sorumlulukları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 224-233.
26. Lynch, H. T., Snyder, C., & Casey, M. J. (2013). Hereditary ovarian and breast cancer: What have we learned? *Annals of Oncology*, 24(SUPPL.B), viii83–viii95.
27. Oncology Nurse, <http://www.nursesource.org/oncology.html> Erişim Tarihi: 22.10.2021.